

УДК 004:005.93:631.11

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

О. Г. Макарчук, кандидат економічних наук, доцент

Розглянуто особливості інформаційно-аналітичного забезпечення управління сільськогосподарським підприємством. Визначені підходи до створення інформаційних систем та оцінено концептуальні засади стратегічного управління підприємством.

Інформаційно-аналітичне забезпечення, стратегічне управління, сільськогосподарське підприємство, стратегічні рішення, модель.

Сучасні аграрні підприємства України характеризуються різноманітністю форм власності, що впливає на відмінність у застосуванні основ стратегічного менеджменту й системи його обліково-аналітичної інформації. Виділяють три кардинальні проблеми практичного застосування моделі інформаційного забезпечення потреб стратегічного управління в сільськогосподарських підприємствах: 1) інформаційне забезпечення процесу прийняття рішень відбувається в умовах відсутності науково обґрунтованих вимог і підходів до формування інформації стратегічного характеру; 2) значна частина інформації, що стосується зовнішньої сфери діяльності аграрних підприємств, є неповною і неточною; 3) домінування політичних аспектів регулювання аграрного ринку в Україні нівелює чіткі економічні закони розвитку. Таким чином, необхідною умовою покращення економіки діяльності підприємств повинно стати критичне переосмислення прийомів менеджменту. Але сучасний менеджмент потребує актуальної та повною інформації про об'єкт дослідження з високим ступенем відповідності, орієнтованої на досягнення стратегічних цілей діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням інформаційно-аналітичного забезпечення управління підприємствами займається багато вітчизняних та зарубіжних учених. Так, інформація та інформаційні технології в стратегічному управлінні підприємства висвітлені в працях українських економістів В. Д. Базилевича, Ф. Ф. Бутинця, О. Д. Гудзинсь-

кого, М. Я. Дем'яненка, Т. Г. Камінської, Г. Г. Кірейцева, О. М. Хоріна, Д. М. Черваньова та інших. Серед зарубіжних учених варто виділити Р. Джексона, А. Стрікланда, А. Томпсона, Р. Хісріка та інші.

Ураховуючи постійну зміну внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування підприємств, питання інформаційно-аналітичного забезпечення сільськогосподарських підприємств залишається актуальним у контексті моделювання стратегічного управління і прийняття обґрунтованих рішень.

Мета дослідження – проаналізувати особливості інформаційно-аналітичного забезпечення управління сільськогосподарських підприємств, визначити підходи до створення інформаційних систем та оцінити концептуальні засади стратегічного управління підприємством.

Виклад основного матеріалу. Під інформацією, як в економіці, так і в інших науках, розуміють рівень зниження невизначеності. Доцільність формування облікової інформації стратегічного змісту зумовлена теоретичним обґрунтуванням і практичним застосуванням у 70-х роках ХХ століття концептуальних основ стратегічного менеджменту, особливістю якого, на думку К. Друрі, є «досягнення стійких конкурентних переваг» [3].

Окремі науковці, зокрема Дж. Блейк, О. Аман, стверджують, що стратегічні рішення характеризуються довгостроковим змістом, суттєво впливають на всі сфери життєдіяльності підприємства і, як правило, мають зовнішню спрямованість, не володіючи внутрішньою складовою [1]. Таке твердження поділяють інші науковці (Р. Каплан, Д. Нортон), які вважають, що стратегічні пріоритети обліку були розроблені передусім для підтримки загальної конкурентної стратегії підприємства за рахунок використання інформаційної технології для більш досконалого обліку собівартості [5].

Концептуального значення в сучасних умовах динамічного розвитку економіки набувають параметри трансформації і використання інформації, які акумулюють зміст терміну «інформаційне забезпечення». Із позицій стратегічного менеджменту інформаційне забезпечення – це насамперед процес задоволення потреб користувачів у інформації, необхідній для обґрунтування і прийняття стратегічних рішень. Організація належного стану інформаційного забезпечення можлива лише за умови адекватного супроводу, зокрема управлінського й технічного. Найбільш важливим є перший, який передбачає таке: визначення обсягу й структури інформації, необхідної для менеджерів різних рівнів; забезпечення ефективної системи акумулювання інформації; чітке встановлення параметрів і налаштування системи обміну інформацією; застосування надійних методик захисту наявної інформації; використання адаптованої інформації для обґрунтування та прийняття стратегічних рішень. Технічний супровід інформаційного забезпечення передбачає засоби комунікації та комп'ютерну техніку.

У теорії і практиці створення інформаційно-аналітичних систем виділяють три підходи – локальний, глобальний та системний.

Суть локального підходу полягає в тому, що інформаційні системи створюють послідовним нарощуванням задач, які розв'язуються на пер-

сональному комп'ютері. Він передбачає необмежений розвиток інформаційних систем, тому кожну з них неможливо пізнати загалом. До переваг цього підходу можна віднести відносно швидку віддачу, наочність задач, простоту керування створенням систем. До недоліків відносять неможливість забезпечення раціональної організації комплексів задач, дублювання, постійна перебудова програм та організації задач, що призводить до відмови самої ідеї створення інформаційної системи.

За глобального підходу спочатку розробляють проект майже повної, завершеної системи, а потім її впроваджують. Як правило, цей підхід призводить до морального старіння проекту ще до його впровадження, оскільки час його розробки може перевищувати період оновлення технічних, програмних та інших засобів, використаних у ньому.

Системний підхід до створення інформаційної системи – це комплексне вивчення економічного об'єкта як одного цілого з представленням частин його як цілеспрямованих систем і вивчення цих систем і взаємовідносин між ними. За системного підходу економічний об'єкт розглядається як сукупність взаємопов'язаних елементів однієї складної динамічної системи, яка перебуває в стані постійних змін під впливом багатьох внутрішніх і зовнішніх чинників, пов'язаних процесами перетворення вхідного набору ресурсів в інші вихідні ресурси [2].

Інформаційно-аналітичне забезпечення та застосування сучасних підходів до створення інформаційної системи на підприємстві є основою стратегічного управління та розробки моделі стратегічного процесу.

Стратегічне управління базується на вивченні відносин, які можна охарактеризувати за допомогою системи «середовище–організація». У більшості концепцій управління які існують сьогодні організація розглядається як відкрита система, що постійно взаємодіє з окремими елементами зовнішнього середовища й діє в умовах, які постійно змінюються. Починаючи процес стратегічного управління, слід передусім визначити місію і цілі, завдяки яким підприємство може уявити напрям розвитку свого бізнесу та своє майбутнє.

З огляду на необхідність підтримки стратегічної орієнтації підприємства, стратегічне управління перетворюється на процес безперервний і динамічний, а отже, одноразовий аналіз і діагностика не можуть бути основою такого процесу, оскільки надають обмежену певним відліком часу інформацію. Стратегічне управління не претендує на те, щоб дати одне рішення на всі часи, воно, як і будь-який інструмент впливу на об'єкт управління, має свої обмеження. Різні підходи до побудови системи стратегічного управління потребують чіткого уявлення про переваги цього явища в діяльності окремих підприємств, які в загальному вигляді можна сформулювати відповідно до мети стратегічного управління.

Стратегічний процес, який передбачає розробку й реалізацію рішень, що визначають наміри та цілі підприємства, формують політику та плани їх досягнення, можна представити у вигляді моделі за К. Ендрюсом (рис.).

Стратегічне управління є безперервним процесом. Після запровадження стратегій необхідно періодично проводити оцінку їх реалізації. Будь-яка стратегія з часом перестає бути продуктивною і повинна бути замінена новою. Мінцберг Г. наголошує, що стратегічному контролю повинні підлягати результати діяльності підприємства, а не результати планування [4].

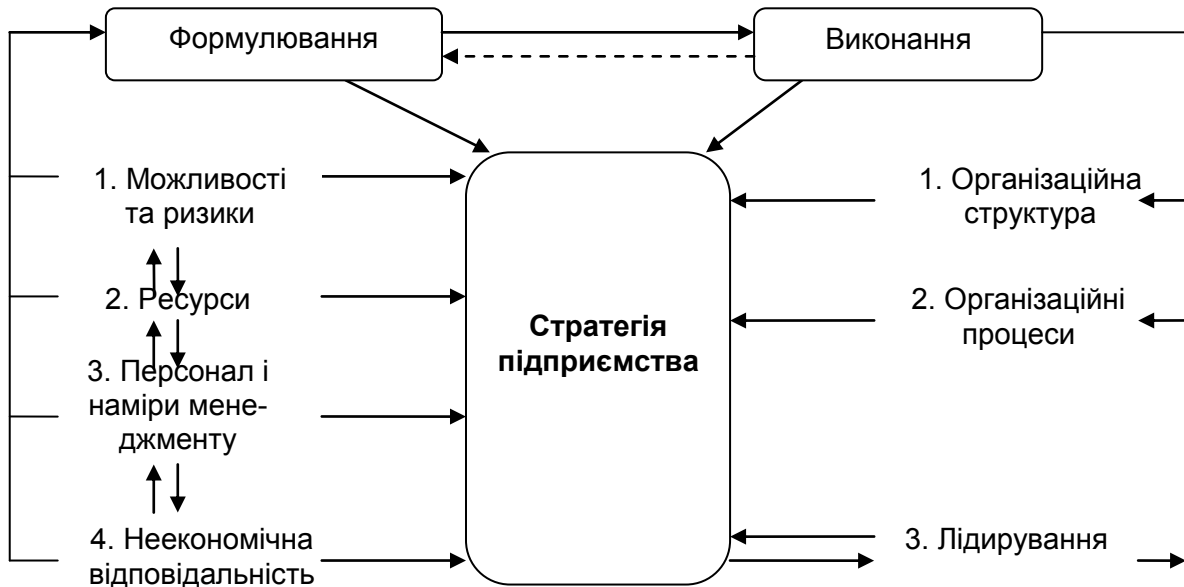

Рис. Модель стратегічного процесу [6]

Модель управління визначає спосіб управління компанією для досягнення стратегічних цілей, забезпечує організаційну структуру, процеси, систему показників ефективності й механізми мотивації.

При цьому, як визначають аналітики Бостонської консалтингової групи, задачами моделі управління є такі:

- орієнтація організації на максимізацію створення вартості;
- правильно розроблена та впроваджена модель управління стає конкурентною перевагою організації;
- забезпечує можливість створення синергії між підрозділами, бізнес-напрямами.

Отже, будь-яка цілеспрямована діяльність організується на основі представлення про цілі діяльності на шляхах їх досягнення. Цілісність під час формування механізмів управління у виробничій системі має свої особливості, оскільки власники й різні соціальні групи, які беруть участь у виробничому процесі, по-різному представляють собі цілі діяльності підприємства та пріоритети їх досягнення. Таким чином, в інтересах формування дійового цілеспрямованого механізму управління важливо встановити об'єктивне представлення складу та взаємозв'язку цілей виробничої системи підприємства й суб'єктивне їх представлення, яке визначається місцем суб'єкта в системі та його поведінки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Упровадження сучасних інформаційних технологій значно полегшує та спрощує виконання організаційно-управлінських, технологічних і контрольних функцій суб'єкта господарювання, а ведення обліково-звітної інформації – здійснювати управлінсько-економічну діяльність, оперативно приймати оптимальні рішення, досягати високих результатів показників економічної діяльності та задовольняти потреби споживачів.

Успішна реалізація стратегії сільськогосподарського підприємства можлива лише за умови наявності досконалої інформаційної системи. У той же час необхідно формувати, зважаючи на обрану стратегію, інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічного управління, оскільки від цього залежатиме й специфіка подання даних. Важливою умовою вироблення стратегічних рішень, які втілюються в стратегії підприємства, є постійний аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища й здійснення контролю за результатами діяльності.

Список літератури

1. Блейк Д. Европейский бухгалтерский учет : справочник / Джон Блейк, Ориол Амаг; перевод с английского В. Н. Егорова. – М. : Информационно-издательский дом «Филинь», 1997. – 396 с.
2. Верников М. Руководителю предприятия Внедрение системы автоматизации, основные проблемы и задания [Электронный ресурс] / М. Верников. – Режим доступа : <http://www.vernikov.ru>.
3. Друри К. Управленческий и производственный учет : учебник / К. Друри; перевод с английского. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 1071 с.
4. Євчук Л. А. Стратегічне управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств : монографія / Л. А. Євчук. – Миколаїв : Вид-ць Прокопчук Т.Ю., 2010. – 340 с.
5. Каплан Р. С. Сбалансированная система показателей: От стратегии к действию / Р. С. Каплан, Д. П. Нортон; пер. с англ. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : ЗАО «Олимп-Бизнес», 2004. – 320 с.
6. Шершньова З. Є. Стратегічне управління : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / З. Є. Шершньова, С. В. Оборська, Ю. М. Ратушний. – К. : КНЕУ, 2001. – 232 с.

Рассматриваются особенности информационно-аналитического обеспечения управления сельскохозяйственным предприятием. Определены подходы к созданию информационных систем и оценено концептуальные подходы стратегического управления предприятием.

Информационно-аналитическое обеспечение, стратегическое управление, сельскохозяйственное предприятие, стратегические решения, модель.

In the article are scrutinized features of the informational-analytical ensuring of agrarian enterprise management. Approaches for the building of the informational systems are defined and conceptual approaches of the strategic management of enterprise are evaluated.

Informational-analytical ensuring, strategic management, agrarian enterprise, strategic decision, model.